

Research Paper

The mediating role of solution-building mindset in predicting anger in students based on family communication patterns

Mohammadreza Yaghubi¹ , Mina Mirzei² , Alireza Mollaei Mehneh^{3*} & Mohammad Narimani⁴

1. MSc in General Psychology, University of Mohaghegh Ardabili, Ardabil, Iran.
2. MSc in General Psychology, University of Mohaghegh Ardabili, Ardabil, Iran.
3. MSc in General Psychology, University of Mohaghegh Ardabili, Ardabil, Iran.
4. Professor, Department of Psychology, University of Mohaghegh Ardabili, Ardabil, Iran.

Use your device to scan
and read article online

Article Info:

Received: 2025/05/29

Accepted: 2026/08/08

Available Online: 2026/09/06

Citation: Yaghubi, M., Mirzei, M., Mollaei Mehneh, A. & Narimani, M. (2026). The mediating role of solution-building mindset in predicting anger in students based on family communication patterns (Persian). *Journal of School Psychology and Institutions*, 15(2): 77-87. <https://doi.org/10.22098/jsp.2026.17555.6179>

10.22098/jsp.2026.17555.6179

Extended Abstract

1. Introduction

The family environment plays an important role in adolescents' emotional and social development, particularly in their ability to regulate emotions and cope with stress. Family communication patterns (FCPs), as defined by Fitzpatrick and Ritchie (1994), comprise two dimensions: conversation orientation, which encourages open communication and emotional expression, and conformity orientation, which emphasizes adherence to family norms and expectations. These communication patterns may influence how students respond to emotions such as anger. When poorly regulated, anger may contribute to aggression, social withdrawal, and academic difficulties (Montag et al., 2025; Smorti et al., 2025). Evidence suggests that conversation-oriented families may support emotion regulation by encouraging open expression, whereas conformity-oriented families may contribute to negative emotional responses, including anger, by restricting emotional expression (Chen et al., 2025; Powell & Hamilton, 2025).

A potentially important cognitive factor in emotion regulation is a solution-focused mindset (SFM), which emphasizes practical problem-solving rather than continued focus on problems (Jordan et al., 2010). SFM has been associated with lower levels of negative emotions, including anger, anxiety, and depression, by encouraging individuals to focus on actionable solutions (Arslan & Asıcı, 2022). It may therefore serve as a mediator between family communication patterns and

anger, insofar as constructive communication within the family may foster a solution-focused mindset and, in turn, help students manage anger more effectively (Mehneh et al., 2024). Accordingly, the present study examined whether SFM mediates the relationship between FCPs and anger among high school students in Ardabil, Iran, during the 2024–2025 academic year. The findings may provide useful insights for the development of interventions targeting emotion regulation in school settings.

2. Materials and Methods

This correlational study employed structural equation modeling (SEM) to examine the mediating role of SFM in the relationship between FCPs and anger. The target population comprised all high school students in grades 7–12 in Ardabil, Iran, during the 2024–2025 academic year. Using random cluster sampling, four schools—two for girls and two for boys—were selected, and two classes from each grade were selected within each school. Of the 229 students who completed the questionnaires, 205 valid responses were retained after 24 incomplete responses were excluded. The final sample consisted of 140 girls (68.3%) and 65 boys (31.7%).

Data were collected using three validated instruments: (1) the Revised Family Communication Patterns Questionnaire (RFCP; Ritchie & Fitzpatrick, 1990), a 26-item Likert-type measure assessing conversation and conformity orientations (Cronbach's $\alpha = 0.87$); (2) the State-Trait Anger Expression Inventory-2, Child and Adolescent version (STAXI-2 C/A; Brunner & Spielberger, 2009), a 35-item measure assessing state

*Corresponding Author:

Alireza Mollaei Mehneh

Address: Department of Psychology, University of Mohaghegh Ardabili, Ardabil, Iran.

Tel: +98 (915) 2308002

E-mail: alirezamollaie1380@gmail.com

Copyright © 2026 by Authors. Published by University of Mohaghegh Ardabili. This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 international license](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/). Non-commercial purposes uses of the work are permitted, provided the original work is properly cited.

and trait anger as well as anger expression and control (Cronbach's $\alpha = 0.81$); and (3) the Solution-Focused Inventory (SFI; Jordan et al., 2010), a 12-item measure of SFM (Cronbach's $\alpha = 0.86$).

Descriptive and inferential analyses were performed using SPSS version 27, while path analysis was conducted using AMOS version 24. Data normality was assessed using skewness, kurtosis, and the Kolmogorov-Smirnov and Shapiro-Wilk tests. Multicollinearity was assessed using tolerance values ranging from 0.65 to 0.75 and variance inflation factors ranging from 1.5 to 2.3, indicating no evidence of problematic multicollinearity. Ethical considerations included informed participation and the protection of participants' confidentiality.

3. Results

Pearson correlation analyses showed statistically significant associations among the study variables. Conversation orientation was negatively correlated with anger ($r = -0.31, p < 0.01$) and positively correlated with

SFM ($r = 0.37, p < 0.01$). Conformity orientation was positively correlated with anger ($r = 0.40, p < 0.01$) and negatively correlated with SFM ($r = -0.61, p < 0.01$). SFM was negatively correlated with anger ($r = -0.41, p < 0.01$).

Path analysis showed that FCPs had a significant direct effect on anger ($\beta = -0.79, p < 0.001$) and a significant indirect effect through SFM ($\beta = -0.10, p < 0.001$). SFM also had a significant direct effect on anger ($\beta = -0.21, p < 0.001$).

The model demonstrated an acceptable fit to the data: $\chi^2/df = 2.191$, CFI = 0.98, RMSEA = 0.071, IFI = 0.97, GFI = 0.94, and AGFI = 0.91. Bootstrap analysis based on 5,000 resamples with a 95% confidence interval confirmed the significance of the indirect effect of FCPs on anger through SFM.

These findings indicate that SFM partially mediates the relationship between FCPs and anger, with conversation-oriented communication patterns associated with lower anger both directly and indirectly through greater SFM

Table 1. Direct and Indirect Effects of the Study Variables

Independent variable	Dependent variable	Direct effect	Indirect effect	Total effect	p-value
FCPs	SFM	0.78	—	0.78	<0.001
SFM	Anger	-0.21	—	-0.21	<0.001
FCPs	Anger	-0.79	-0.10	-0.89	<0.001

4. Discussion and Conclusion

The present study showed that family communication patterns were significantly associated with students' anger, both directly and indirectly through a solution-focused mindset. Conversation-oriented communication, which encourages open emotional expression, was associated with lower levels of anger and higher levels of SFM, consistent with previous research (Chen et al., 2025; Powell & Hamilton, 2025). In contrast, conformity-oriented communication, which places greater restrictions on emotional expression, was associated with higher levels of anger and lower levels of SFM.

The mediating role of SFM highlights the potential importance of this cognitive factor in helping students manage anger by focusing on practical solutions rather than remaining focused on problems and frustrations (Jordan et al., 2010; Arslan & Asıcı, 2022). These findings are also consistent with the framework proposed by Fitzpatrick and Ritchie (1994), which suggests that conversation-oriented families can foster more adaptive emotional functioning, whereas conformity-oriented communication may contribute to emotional difficulties. From a practical perspective, the findings suggest that interventions targeting both family communication and SFM may help reduce anger among students. Parent- and student-focused workshops that promote active listening, open communication, and emotional expression may strengthen conversation-oriented communication. In addition, solution-focused training may help students develop more constructive strategies for addressing emotional and interpersonal difficulties.

Several limitations should be considered when interpreting these findings. First, the correlational and

cross-sectional design does not permit causal conclusions. Second, the study was conducted in a single city, which limits the generalizability of the findings to other populations and settings. Third, the use of self-report measures may have introduced response bias (Podsakoff et al., 2012). Future research should use longitudinal designs, examine additional potential mediators such as emotional intelligence, and include more diverse samples.

In conclusion, constructive family communication and a solution-focused mindset may both play important roles in reducing students' anger. The findings provide potentially useful guidance for educational and psychological interventions aimed at improving students' emotional adjustment and family relationships.

5. Ethical Considerations

Compliance with ethical guidelines

The study adhered to applicable ethical principles and guidelines. Participants provided informed consent and were informed that their data would be used solely for research purposes. No identifying information was collected, and all data were handled confidentially.

Funding

No financial support was received from public, commercial, or nongovernmental organizations.

Authors' contributions

All authors have participated in the design, execution and writing of all sections of the present study.

Conflicts of interest

The authors declare that they have no conflicts of interest.

مقاله پژوهشی

نقش میانجی ذهنیت ساخت راه‌حل در پیش‌بینی خشم در دانش‌آموزان بر اساس الگوهای ارتباطی خانواده

محمدرضا یعقوبی^۱، مینا میرزایی^۲، علیرضا ملانی مهنه^{۳*} و محمد نریمانی^۴

۱. کارشناسی ارشد روان‌شناسی عمومی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران.

۲. کارشناسی ارشد روان‌شناسی عمومی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران.

۳. کارشناسی ارشد روان‌شناسی عمومی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران.

۴. استاد، گروه روان‌شناسی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران.

Use your device to scan
and read article online

استاددهی: یعقوبی، م.، میرزایی، م.، ملانی مهنه، ع. و نریمانی، ن. (۱۴۰۵). نقش میانجی ذهنیت ساخت راه‌حل در پیش‌بینی خشم در دانش‌آموزان بر اساس الگوهای ارتباطی خانواده. فصلنامه روانشناسی مدرسه و آموزشگاه، ۱۵(۲): ۸۷-۷۷. <https://doi.org/10.22098/jsp.2026.17555.6179>

doi 10.22098/jsp.2026.17555.6179

چکیده

اطلاعات مقاله:

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۳/۰۸

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۵/۰۵/۱۷

تاریخ انتشار: ۱۴۰۵/۰۶/۱۵

هدف: محیط خانواده به عنوان بستری اساسی برای رشد عاطفی و اجتماعی، از طریق الگوهای ارتباطی، بر نحوه مدیریت احساسات و رفتارهای دانش‌آموزان اثر می‌گذارد. پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش میانجی ذهنیت ساخت راه‌حل در پیش‌بینی خشم بر اساس الگوهای ارتباطی خانواده در دانش‌آموزان انجام شد.

روش‌ها: این پژوهش توصیفی از نوع همبستگی مبتنی بر مدل‌یابی معادلات ساختاری بود. جامعه آماری شامل تمامی دانش‌آموزان مقطع متوسطه اول و دوم شهرستان اردبیل در سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۴ بود. نمونه‌ای متشکل از ۲۰۵ دانش‌آموز با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای تصادفی انتخاب شدند. برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه‌های الگوهای ارتباطی خانواده (ریچی و فیتزپاتریک)، مقیاس خشم (اسپیلبرگر)، و پرسشنامه ساخت راه‌حل (جردن و همکاران) استفاده شد. تحلیل‌های توصیفی و استنباطی با نرم‌افزار SPSS-27 و تحلیل مسیر با نرم‌افزار AMOS-24 انجام گرفت.

یافته‌ها: نتایج نشان داد که الگوهای ارتباطی خانواده اثر مستقیم و معناداری بر خشم دارند. همچنین، الگوهای ارتباطی خانواده با میانجی‌گری ذهنیت ساخت راه‌حل، اثر غیرمستقیمی بر خشم دارند. شاخص‌های نیکویی برازش نیز برازش مناسب مدل را تأیید کردند.

نتیجه‌گیری: الگوهای ارتباطی خانواده از طریق ذهنیت ساخت راه‌حل به‌طور مستقیم و غیرمستقیم بر خشم دانش‌آموزان اثر می‌گذارد. این یافته‌ها می‌تواند در طراحی مداخلات آموزشی و روان‌شناختی برای کاهش خشم و بهبود روابط خانوادگی در دانش‌آموزان مورد استفاده قرار گیرند.

کلیدواژه‌ها:

ذهنیت ساخت راه‌حل، خشم، الگوهای ارتباطی خانواده، دانش‌آموزان

مقدمه

تعاملات خانوادگی، سبک‌های مقابله‌ای، و ویژگی‌های شخصیتی مرتبط است (فارلی و مک‌وی^۴، ۲۰۲۵). دانش‌آموزانی که در خانواده‌هایی با

الگوهای ارتباطی ناکارآمد رشد می‌کنند، ممکن است در مدیریت خشم

1. anger
2. Montag et al
3. Smorti et al
4. Farley & McWey

خشم^۱ به‌عنوان یک هیجان طبیعی، در صورت مدیریت نادرست، می‌تواند به مشکلات روان‌شناختی و رفتاری منجر شود (مونتگ و همکاران^۲، ۲۰۲۵). خشم در دانش‌آموزان می‌تواند به‌صورت پرخاشگری، انزوای اجتماعی، یا کاهش عملکرد تحصیلی بروز کند (اسمورتی و همکاران^۳، ۲۰۲۵). پژوهش‌ها نشان داده‌اند که خشم با عوامل متعددی از جمله

* نویسنده مسئول:

علیرضا ملانی مهنه

نشانی: گروه روانشناسی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران.

تلفن: ۰۲۳۰۸۰۰۲ (۹۱۵) ۹۸+

پست الکترونیکی: alirezamollaie1380@gmail.com

روان‌شناسی مدرسه و آموزشگاه

خود دچار مشکل شوند (پاول و همیلتون، ۲۰۲۵). این موضوع ضرورت توجه به عوامل خانوادگی در کاهش خشم را برجسته می‌کند.

مدیریت خشم در دانش‌آموزان به عوامل محیطی و شناختی وابسته است (کیتینگ و همکاران، ۲۰۱۳). محیط‌های خانوادگی که فرصت‌های محدودی برای بیان احساسات فراهم می‌کنند، می‌توانند به افزایش خشم و کاهش تاب‌آوری عاطفی منجر شوند (لاروزا و همکاران، ۲۰۲۵؛ جعفری و همکاران، ۱۴۰۳). در مقابل، خانواده‌هایی که از الگوهای ارتباطی باز و حمایت‌گر استفاده می‌کنند، به فرزندان خود کمک می‌کنند تا خشم را به‌صورت سازنده مدیریت کنند (پاول و همیلتون، ۲۰۲۵). پژوهش‌ها همچنین نشان داده‌اند که مداخلات مبتنی بر بهبود ارتباطات خانوادگی می‌توانند به کاهش نشانه‌های خشم و بهبود سلامت روان کمک کنند (چن و همکاران، ۲۰۲۵). این یافته‌ها بر اهمیت الگوهای ارتباطی در شکل‌گیری پاسخ‌های عاطفی تأکید دارند.

دانش‌آموزان در دوره‌ای حساس از رشد قرار دارند که عوامل محیطی، به‌ویژه تعاملات خانوادگی، نقش تعیین‌کننده‌ای در شکل‌گیری ویژگی‌های عاطفی و رفتاری آن‌ها ایفا می‌کنند (لاروزا و همکاران، ۲۰۲۵). محیط خانواده به‌عنوان بستری اساسی برای رشد عاطفی و اجتماعی، از طریق الگوهای ارتباطی، بر نحوه مدیریت احساسات و رفتارهای دانش‌آموزان اثر می‌گذارد (چن و همکاران، ۲۰۲۵). الگوهای ارتباطی خانواده^۵، به‌عنوان یکی از عوامل کلیدی، می‌توانند به تنظیم یا تشدید هیجانات منفی مانند خشم کمک کنند (فیتزپاتریک و ریچی، ۱۹۹۴). الگوهای ارتباطی خانواده به شیوه‌های تعاملی پایدار در خانواده اشاره دارند که شامل دو بعد اصلی گفت‌وگو محوری^۶ و همنوایی محوری^۸ هستند (فیتزپاتریک و ریچی، ۱۹۹۴). گفت‌وگو محوری به میزان باز بودن ارتباطات و تبادل آزاد احساسات و افکار در خانواده اشاره دارد، درحالی‌که همنوایی محوری بر تبعیت از هنجارها و ارزش‌های خانوادگی تأکید دارد (پراس، ۲۰۲۳). پژوهش‌ها نشان داده‌اند که خانواده‌هایی با گفت‌وگو محوری بالا، محیطی حمایت‌گر برای بیان احساسات فراهم می‌کنند که می‌تواند به کاهش هیجانات منفی مانند خشم منجر شود (چن و همکاران، ۲۰۲۵). در مقابل، الگوهای همنوایی محور ممکن است با محدود کردن بیان آزاد احساسات، به افزایش تعارضات و خشم در میان اعضای خانواده منجر شوند (پاول و همیلتون، ۲۰۲۵). این الگوها به‌طور مستقیم و غیرمستقیم بر رفتارهای عاطفی فرزندان اثر می‌گذارند (سلما و همکاران، ۲۰۲۵).

الگوهای ارتباطی خانواده نه تنها بر سلامت روان، بلکه بر مهارت‌های مقابله‌ای دانش‌آموزان نیز اثر دارند (سوریانادا و همکاران، ۲۰۲۵). خانواده‌هایی که گفت‌وگو محوری را ترویج می‌کنند، به فرزندان خود

کمک می‌کنند تا مهارت‌های حل مسئله و مدیریت هیجان را توسعه دهند (چن و همکاران، ۲۰۲۵). در مقابل، الگوهای ارتباطی محدودکننده می‌توانند با ایجاد احساس ناکامی، به تشدید خشم و رفتارهای پر خاشک‌گرانه منجر شوند (فنگ، ۲۰۲۰). پژوهش‌های اخیر نشان داده‌اند که الگوهای ارتباطی مثبت، مانند حمایت عاطفی و گوش دادن فعال، با کاهش نشانه‌های خشم و بهبود بهزیستی روان‌شناختی مرتبط هستند (چن و همکاران، ۲۰۲۵). این یافته‌ها بر اهمیت تقویت الگوهای ارتباطی سازنده در خانواده‌ها تأکید دارند.

ذهنیت ساخت راه‌حل^{۱۳} (SBM) به‌عنوان یک رویکرد شناختی، بر یافتن راه‌حل‌های عملی به‌جای تمرکز بر علل مشکلات تأکید دارد (جردن و همکاران، ۲۰۱۰). این ذهنیت در مقابل ذهنیت مشکل‌محور قرار دارد که به تحلیل علل زیربنایی مشکلات می‌پردازد (ملایی مهنه و همکاران، ۲۰۲۴). افراد با ذهنیت ساخت راه‌حل، به‌جای درگیر شدن با پیچیدگی‌های مشکلات، بر ایجاد تغییرات مثبت و عملی تمرکز می‌کنند (ملایی مهنه و همکاران، ۲۰۲۴). پژوهش‌ها نشان داده‌اند که این ذهنیت با بهزیستی روان‌شناختی، کاهش استرس، و افزایش رضایت از زندگی مرتبط است (ارسلان و آسیچی، ۲۰۲۲). در دانش‌آموزان، ذهنیت ساخت راه‌حل می‌تواند به‌عنوان یک مکانیزم میانجی، اثرات الگوهای ارتباطی خانواده را بر خشم تقویت کند.

ذهنیت ساخت راه‌حل با کاهش خودانتقادی و افزایش خودکارآمدی، به افراد کمک می‌کند تا با چالش‌های عاطفی به‌صورت مؤثرتری مواجه شوند (کاراهان و هامارتا، ۲۰۲۰). این ذهنیت به دانش‌آموزان امکان می‌دهد تا به‌جای تمرکز بر ناکامی‌های ناشی از تعاملات خانوادگی، راه‌حل‌های سازنده‌ای برای مدیریت خشم خود بیابند (جردن و همکاران، ۲۰۱۰). پژوهش‌ها نشان داده‌اند که ذهنیت ساخت راه‌حل با کاهش نشانه‌های اضطراب، افسردگی، و خشم مرتبط است (ارسلان و آسیچی، ۲۰۲۲). این ویژگی‌ها، ذهنیت ساخت راه‌حل را به‌عنوان یک متغیر میانجی کلیدی در رابطه بین الگوهای ارتباطی خانواده و خشم معرفی می‌کنند.

1. Powell & Hamilton
2. Keating et al
3. LaRosa et al
4. Chen et al
5. family communication pattern
6. Fitzpatrick & Ritchie
7. dialogue-centered
8. conformity-centered
9. Price
10. Salma et al
11. Suryananda et al
12. Feng et al
13. solution-building mindset
14. Jordan et al
15. Arslan & Asıcı
16. Karahan & Hamarta

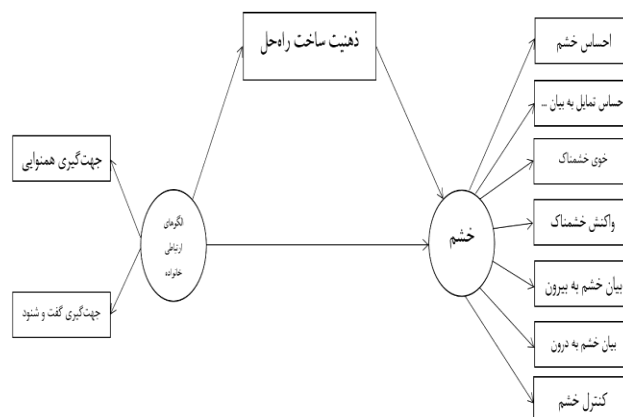
نمره‌گذاری نمی‌شود. ۱۵ گویه ابتدایی مربوط به مولفه‌ی گفت‌وشنود و ۱۱ گویه بعدی مربوط به مولفه‌ی جهت‌گیری هم‌نواپی است. بنابراین، هر آزمودنی دو نمره از این ابزار به دست می‌آورد که نمره بیشتر در هریک از ابعاد، ارتباط می‌کند که در خانواده او جهت‌گیری گفت‌وشنود یا هم‌نواپی بیشتری وجود دارد. اعتبار این ابزار در مطالعات بسیاری مورد بررسی و تأیید قرار گرفته است. **کوئرر و فیتزپاتریک^۲ (۲۰۰۲)** روایی و بازآزمایی را برای این پرسشنامه مطلوب گزارش کرده و ضریب آلفای کرونباخ را ۰/۹۸ برای بعد گفت‌وشنود و ۰/۸۱ برای بعد هم‌نواپی به دست آوردند. در ایران **کوروش‌نیا و لطیفیان (۱۳۸۶)** روایی این مقیاس را مطلوب و برای سنجش پایایی ضریب آلفای کرونباخ را ۰/۸۷ برای بعد جهت‌گیری گفت‌وشنود و ۰/۸۱ برای بعد هم‌نواپی گزارش کرده‌اند. **کشاورزی و همکاران (۱۳۹۰)** آلفای کرونباخ ۰/۸۶ برای بعد گفت‌وشنود و ۰/۸۲ برای بعد هم‌نواپی گزارش کرده‌اند. همچنین **بهرامی و خوشبخت (۱۳۹۴)** پایایی این پرسشنامه را ۰/۸۶ برای بعد گفت‌وشنود و ۰/۶۱ برای بعد هم‌نواپی گزارش کرده‌اند. در این پژوهش، آلفای کرونباخ ۰/۸۷ بود.

پرسشنامه بیان خشم حالت - صفت کودکان و نوجوانان

(STAXI-2 C/A)^۳: این ابزار، یک پرسشنامه برای بیان خشم حالت - صفت کودکان و نوجوانان سنین ۹ تا ۱۸ سال است که توسط برنر و اشیپلر گر^۴ در سال ۲۰۰۹ به منظور سنجش تجربه و نحوه بیان خشم، کنترل و مهار خشم تدوین شده است. این ابزار شامل ۳۵ سوال در ۵ مقیاس شامل مقیاس‌های حالت خشم، صفت خشم، بیان خشم به طرف بیرون، بیان خشم به طرف درون و کنترل خشم و در ۴ خرده مقیاس احساس خشم، احساس تمایل به بیان کلامی و جسمی خشم، خوی خشمناک و واکنش خشمناک می‌باشد. نمره‌گذاری این پرسشنامه به صورت طیف لیکرت ۳ درجه‌ای است که در بخش اول، پاسخ‌ها شامل (اصلاً، کمی و بسیار زیاد) می‌باشد و در بخش دوم و سوم عبارات (خیلی کم، گاهی و بیشتر اوقات) استفاده می‌شود. کمترین نمره کسب شده در این آزمون ۳۵ و بیشترین نمره ۱۰۵ است. نمرات بالا در هر خرده مقیاس، نشان‌دهنده بالا بودن همان بعد خشم در فرد می‌باشد. برنر و اشیپلر گر^۴ (۲۰۰۹) ضریب آلفای کرونباخ را برای کل جمعیت بهنجار در مقیاس حالت خشم ۰/۸۷، صفت خشم ۰/۸۰، خشم به سمت بیرون ۰/۷۰، خشم به سمت درون ۰/۷۱ و کنترل خشم ۰/۷۹ گزارش کرده‌اند. همچنین ۵ مقیاس و ۴ خرده مقیاس این پرسشنامه از اعتبار و روایی خوبی برخوردار است. **برآبادی و حیدری (۱۳۹۲)** پایایی پرسشنامه حاضر را با استفاده از روش آلفای کرونباخ برای کل مقیاس

1. Kline
2. Family communication patterns questionnaire
3. Koerner & Fitzpatrick
4. State-Trait Anger Expression Inventory-2 Child and Adolescent
5. Brunner & Spielberger

با توجه به نقش الگوهای ارتباطی خانواده و ذهنیت ساخت راه‌حل در مدیریت خشم، پژوهش حاضر به دنبال پاسخ به این سؤال است که آیا ذهنیت ساخت راه‌حل در پیش‌بینی خشم بر اساس الگوهای ارتباطی خانواده نقش میانجی دارد؟ مدل پیشنهادی پژوهش در شکل ۱ ارائه شده است.

شکل ۱. مدل پیشنهادی پژوهش

روش پژوهش

این پژوهش توصیفی از نوع همبستگی مبتنی بر مدل‌یابی معادلات ساختاری بود. جامعه آماری شامل تمامی دانش‌آموزان مقطع متوسطه اول و دوم شهرستان اردبیل در سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۴ بود. برای تعیین حجم نمونه، از روش **کلانین^۱ (۲۰۲۳)** استفاده شد که نسبت ۱۰ آزمودنی به ازای هر پارامتر را پیشنهاد می‌کند. با استفاده از نمونه‌گیری خوشه‌ای تصادفی، ۴ مدرسه (۲ مدرسه دخترانه و ۲ مدرسه پسرانه) انتخاب شدند و از هر مقطع تحصیلی، ۲ کلاس به صورت تصادفی گزینش شد. پرسشنامه‌ها بین ۲۲۹ دانش‌آموز توزیع شد و پس از حذف ۲۴ نمونه به دلیل پاسخ‌های ناقص، داده‌های ۲۰۶ دانش‌آموز برای تحلیل نهایی مورد استفاده قرار گرفت. به شرکت‌کنندگان اطمینان داده شد که اطلاعات آن‌ها محرمانه باقی خواهد ماند و مشارکت در پژوهش اختیاری است. تحلیل‌های توصیفی و استنباطی با نرم‌افزار SPSS-27 و تحلیل مسیر با AMOS-24 انجام شد. جهت جمع‌آوری اطلاعات از پرسشنامه‌های زیر استفاده شده است:

پرسشنامه الگوهای ارتباطی خانواده^۲ (RFCP): این ابزار، یک

پرسشنامه خودسنجی است که توسط ریچی و فیتزپاتریک در سال ۱۹۹۰ به منظور اندازه‌گیری ابعاد الگوهای ارتباطات خانواده و نوع ارتباط آنان با یکدیگر در دو مولفه‌ی جهت‌گیری گفت‌وشنود و جهت‌گیری هم‌نواپی در خانواده تدوین شده است. این ابزار شامل ۲۶ گویه و از نوع لیکرت می‌باشد که در یک طیف ۵ درجه‌ای از کاملاً مخالفم (نمره ۱) تا کاملاً موافقم (نمره ۵) قرار می‌گیرد و هیچ‌یک از ماده‌ها به صورت معکوس

آلفای کرونباخ این پرسشنامه در پژوهش حاضر ۰/۸۶ به دست آمد.

یافته‌ها

نمونه شامل ۱۴۰ دختر (۶۰/۹۰٪) و ۹۰ پسر (۳۹/۱۰٪) بود. از نظر پایه تحصیلی، ۵۵ نفر (۲۶/۸٪) در پایه هفتم، ۲۸ نفر (۱۳/۷٪) در پایه هشتم، ۳۷ نفر (۱۸/۰٪) در پایه نهم، ۲۲ نفر (۱۰/۷٪) در پایه دهم، ۴۷ نفر (۲۲/۹٪) در پایه یازدهم و ۱۶ نفر (۷/۸٪) در پایه دوازدهم بودند. پس از حذف ۲۴ نمونه به دلیل پاسخ‌های ناقص، داده‌های ۲۰۵ دانش‌آموز مورد تحلیل قرار گرفت. برای شناسایی داده‌های پرت، نمرات استاندارد Z و فواصل ماهالانویس بررسی شد و هیچ داده پرت چندمتغیره‌ای شناسایی نشد. نرمالیت داده‌ها با بررسی چولگی و کشیدگی و آزمون‌های کالموگروف-اسمیرنوف و شاپیرو-ویلک تأیید شد. برای بررسی همخطی چندگانه، شاخص‌های تحمل (۰/۶۵ تا ۰/۷۵) و تورم واریانس (۱/۵ تا ۲/۳) بررسی شد که عدم وجود همخطی چندگانه را تأیید کرد. جهت بررسی روابط بین متغیرهای حاضر در پژوهش از آزمون همبستگی پیرسون^۲ استفاده شد. جدول ۱ نتایج ماتریس همبستگی را نشان می‌دهد.

۰/۷۹، احساس خشم ۰/۷۰، بیان خشم (کلامی، جسمی) ۰/۸۰، حالت خشم ۰/۸۲، خوی خشمناک ۰/۷۰، واکنش خشمناک ۰/۷۰، صفت خشم ۰/۷۴، بیان خشم به سمت بیرون ۰/۲۸، بیان خشم به سمت درون مقدار ۰/۱۷ و کنترل خشم مقدار ۰/۷۰ گزارش کرده‌اند. در این پژوهش، آلفای کرونباخ ۰/۸۱ بود. **پرسش‌نامه ساخت راه‌حل^۱ (SBI):** پرسش‌نامه ساخت راه‌حل توسط جردن و همکاران (۲۰۱۰) جهت اندازه‌گیری تفکر ساخت راه‌حل و تمایز آن از ذهنیت مسئله محور طراحی شده است و دارای ۱۲ گویه می‌باشد و از طیف ۵ درجه لیکرتی (کاملاً مخالفم = ۱، مخالفم = ۲، نظری ندارم = ۳، موافقم = ۴ و کاملاً موافقم = ۵) استفاده می‌کند. حداقل نمره آزمودنی در این مقیاس، ۱۲ و حداکثر ۶۰ است. نمرات بالای این پرسشنامه به معنای ذهنیت ساخت راه‌حل و نمرات پایین در آن به معنای ذهنیت مسئله محور افراد می‌باشد. **جردن و همکاران (۲۰۱۰)** در پژوهش خود میزان آلفای کرونباخ این پرسش‌نامه را ۰/۸۳ گزارش کرده‌اند. **ملاتی مهنه و همکاران (۲۰۲۴)** نیز روایی و پایایی نسخه فارسی پرسشنامه ساخت راه‌حل را تأیید کرده و آلفای کرونباخ آن را ۰/۸۳ گزارش کرده‌اند. مقدار

جدول ۱. ماتریس همبستگی بین متغیرهای پژوهش

متغیرها	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲
۱. خشم												
۲. احساس خشم	۰/۷۶**											
۳. احساس تمایل به بیان خشم کلامی	۰/۸۱**	۰/۶۹**										
۴. خوی خشمناک	۰/۸۲**	۰/۶۸**	۰/۶۱**									
۵. واکنش خشمناک	۰/۶۹**	۰/۳۴**	۰/۴۴**	۰/۵۷**								
۶. بیان خشم به بیرون	۰/۷۴**	۰/۵۸**	۰/۵۹**	۰/۷۶**	۰/۴۹**							
۷. بیان خشم به درون	۰/۲۳**	۰/۳۴**	۰/۳۹**	۰/۶۵**	۰/۵۳**	۰/۴۹**						
۸. کنترل خشم	۰/۱۴*	۰/۳۳**	۰/۲۸**	۰/۴۳**	۰/۲۱**	۰/۴۵**	۰/۲۹**					
۹. ذهنیت ساخت راه‌حل	۰/۴۱**	۰/۴۱**	۰/۴۵**	۰/۴۵**	۰/۲۵**	۰/۴۲**	۰/۳۹**	۰/۴۶**				
۱۰. الگوهای ارتباطی خانواده	۰/۱۶*	۰/۲۲**	۰/۲۲**	۰/۱۸**	۰/۲۱**	۰/۲۳**	۰/۱۸**	۰/۳۷**	۰/۳۷**			
۱۱. جهت‌گیری همنوایی	۰/۴۰**	۰/۴۳**	۰/۴۳**	۰/۴۷**	۰/۲۶**	۰/۴۰**	۰/۳۹**	۰/۴۰**	۰/۶۱**	۰/۷۱**		
۱۲. جهت‌گیری گفت و شنود	۰/۳۱**	۰/۲۷**	۰/۲۶**	۰/۳۷**	۰/۲۲**	۰/۳۵**	۰/۳۱**	۰/۲۸**	۰/۳۱**	۰/۳۹**	۰/۳۵**	

**p < 0/01, *p < 0/05

(۲/۱۹۱) می‌باشد که بنا به گزارش گروور و همکاران^۲ (۲۰۰۶)، تأییدی بر برازندگی مناسب مدل است. همچنین؛ به جهت تعیین مناسب بودن برازندگی الگو با داده‌ها از شاخص‌های برازندگی استفاده شده است.

1. Solution Building Inventory (SBI)

2. Pearson correlation

3. Fitness

4. Grover et al

پس از اینکه نتایج اولیه توصیف شد، به جهت بررسی برازش^۱ مدل شاخص‌های χ^2/df ، CFI، RMSEA، IFI، GFI و AGFI مورد بررسی قرار گرفت. نتایج در جدول ۲ قابل مشاهده است.

مقادیر مجذور خی دو با درجه آزادی (df=۳۳) و ریشه میانگین توان دوم خطای ضریب (RMSEA=۰/۰۷۱)، حاکی از برازندگی الگو در جامعه مورد مطالعه است، حاصل تقسیم مجذور کای بر درجه آزادی نیز

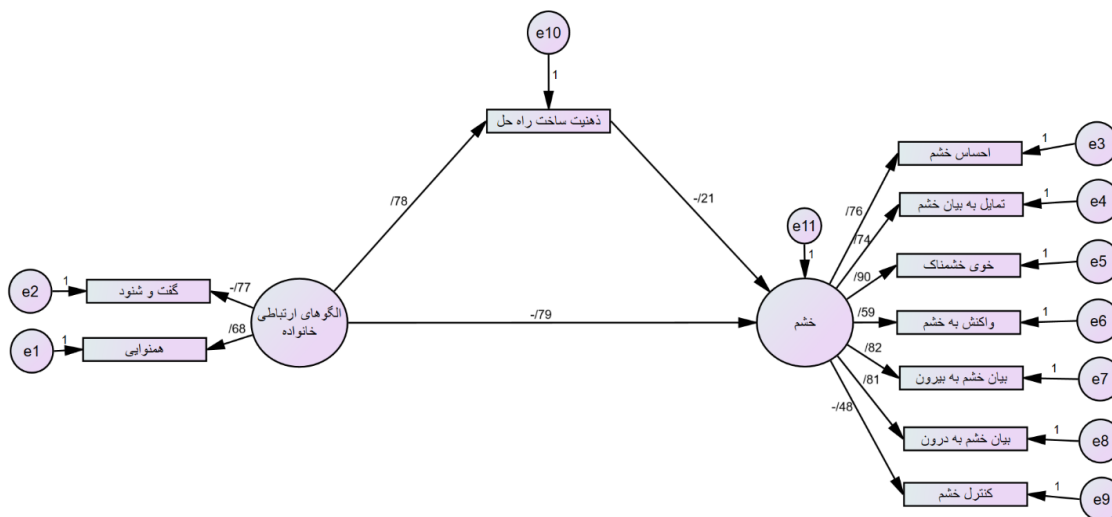
مناسب مدل می‌باشند.

شکل ۲ مقدار T اندازه‌گیری شده مسیرهای مربوط به رابطه میان الگوی ارتباطی خانواده، ذهنیت ساخت راه‌حل و خشم را نشان می‌دهد.

نتایج نشان داد که شاخص خوبی برازش مدل (GFI)، برابر با (۰/۹۴)، مقدار شاخص برازش افزایشی (IFI)، برابر با (۰/۹۷)، شاخص نیکویی برازش تعدیل شده (AGFI)، برابر با (۰/۹۱)، شاخص برازندگی تطبیقی (CFI)، برابر با (۰/۹۸) است که همگی آن‌ها نشان‌دهنده برازندگی

جدول ۲. شاخص‌های برازش مدل

AGFI	GFI	IFI	RMSEA	CFI	X ² /df	مدل پیشنهادی
۰/۹۱	۰/۹۴	۰/۹۷	۰/۰۷۱	۰/۹۸	۲/۱۹۱	

شکل ۲. مدل ساختاری رابطه خشم با الگوهای ارتباطی خانواده با میانجی‌گری ذهنیت ساخت راه‌حل

راه‌حل و خشم، الگوی ارتباطی خانواده و خشم در سطح ۰/۰۰۱ معنی‌دار است. همچنین مسیر غیرمستقیم میان الگوی ارتباطی خانواده و خشم نیز در سطح ۰/۰۰۱ معنی‌دار می‌باشد.

جدول ۳ پارامترهای اندازه‌گیری مربوط به رابطه مستقیم میان الگوی ارتباطی خانواده با ذهنیت ساخت راه‌حل و خشم و برعکس را نشان می‌دهد. طبق داده‌های ارائه شده در جدول زیر می‌توان بیان کرد مسیر مستقیم الگوی ارتباطی خانواده و ذهنیت ساخت راه‌حل، ذهنیت ساخت

جدول ۳. اثر مستقیم و غیرمستقیم متغیرهای مستقل بر وابسته

متغیر مستقل	متغیر وابسته	اثر مستقیم	اثر غیرمستقیم	اثر کل	P
الگوی ارتباطی خانواده	ذهنیت ساخت راه‌حل	۰/۷۸	----	۰/۷۸	۰/۰۰۱
ذهنیت ساخت راه‌حل	خشم	-۰/۲۱	----	-۰/۲۱	۰/۰۰۱
الگوی ارتباطی خانواده	خشم	-۰/۷۹	-۰/۱۰	-۰/۸۹	۰/۰۰۱

۵۰۰۰، نتایج جدول ۴، نشان می‌دهد در رابطه با نقش میانجی‌گری ذهنیت ساخت راه‌حل، الگوی ارتباطی خانواده و خشم، در اعداد حد بالا و حد پایین صفر بیرون از فاصله اطمینان قرار می‌گیرد، بنابراین رابطه غیرمستقیم ذهنیت ساخت راه‌حل در سطح ($p < ۰/۰۰۱$) معنادار است.

برای بررسی اثر غیرمستقیم الگوی ارتباطی خانواده بر خشم از طریق ذهنیت ساخت راه‌حل از روش بوت استرپ استفاده شد که داده‌های حاصل از آن در جدول ۴ بیان شده است. با توجه به فاصله اطمینان ۹۵ درصد و تعداد نمونه‌گیری مجدد بوت استرپ

جدول ۴. اثر غیرمستقیم ذهنیت ساخت راه‌حل بر تنظیم هیجانات

متغیرها	اثرات غیرمستقیم	متغیرها
برون‌زاد	واسطه	درون‌زاد
الگوهای ارتباطی خانواده	ذهنیت ساخت راه‌حل	خشم
۰/۲۹	۰/۰۰۲	۰/۷۴۲
۰/۵۶	۰/۷۴۲	۰/۰۰۱
خطا	حد پایین	حد بالا
B	P	

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش میانجی ذهنیت ساخت راه‌حل در پیش‌بینی خشم بر اساس الگوهای ارتباطی خانواده در دانش‌آموزان انجام شد. نتایج نشان داد که الگوهای ارتباطی خانواده به‌صورت مستقیم و غیرمستقیم (از طریق ذهنیت ساخت راه‌حل) بر خشم دانش‌آموزان تأثیر معناداری دارند. این یافته‌ها با مطالعات پیشین **نریمانی و همکاران (۱۴۰۴)**، **چن و همکاران (۲۰۲۵)** و **پاول و هیملتون (۲۰۲۵)** هم‌راستا هستند که نشان داده‌اند الگوهای ارتباطی خانواده، به‌ویژه گفت‌وگومحوری و همنوایی محوری، نقش کلیدی در تنظیم هیجانات منفی مانند خشم ایفا می‌کنند. خانواده‌هایی با الگوهای گفت‌وگومحور، با ایجاد فضایی برای بیان آزاد احساسات و افکار، به کاهش خشم و بهبود مدیریت هیجانی کمک می‌کنند. در مقابل، الگوهای همنوایی محور، که بر تبعیت از هنجارها و ارزش‌های خانوادگی تأکید دارند، ممکن است با محدود کردن بیان احساسات، به افزایش خشم و تعارضات درونی منجر شوند. این نتایج بر اهمیت تقویت الگوهای ارتباطی باز و حمایت‌گر در خانواده‌ها، به‌ویژه در دوره حساس نوجوانی، تأکید دارند.

نقش میانجی ذهنیت ساخت راه‌حل در این پژوهش، گامی نوین در تبیین مکانیزم‌های شناختی مؤثر بر رابطه بین الگوهای ارتباطی خانواده و خشم است. این یافته با پژوهش‌های **نریمانی و صادق‌زاده بلبل (۱۴۰۳)**، **چردن و همکاران (۲۰۱۰)** و **ارسلان و آسیچی (۲۰۲۲)** هم‌خوانی دارد که نشان داده‌اند ذهنیت ساخت راه‌حل، با تمرکز بر یافتن راه‌حل‌های عملی به‌جای درگیری با علل مشکلات، به کاهش هیجانات منفی مانند خشم، اضطراب و افسردگی کمک می‌کند (**سلمانی و همکاران، ۲۰۲۵**). دانش‌آموزانی که در خانواده‌هایی با الگوهای ارتباطی مثبت، مانند گفت‌وگومحوری، پرورش می‌یابند، احتمالاً مهارت‌های حل مسئله بهتری توسعه می‌دهند که این امر از طریق ذهنیت ساخت راه‌حل به کاهش خشم آن‌ها منجر می‌شود. این مکانیزم میانجی‌گرانه نشان می‌دهد که ذهنیت ساخت راه‌حل می‌تواند به‌عنوان یک پل شناختی، اثرات مثبت الگوهای ارتباطی خانواده را بر مدیریت خشم تقویت کند (**سیداسماعیلی و سلمانی، ۱۴۰۴**).

از منظر نظری، این یافته‌ها با چارچوب الگوهای ارتباطی خانواده **فیتزپاتریک و ریچی (۱۹۹۴)** هم‌سو هستند. الگوهای گفت‌وگومحور، با ترویج تبادل آزاد احساسات و افکار، به دانش‌آموزان کمک می‌کنند تا مهارت‌های مقابله‌ای سازنده‌تری مانند ذهنیت ساخت راه‌حل را توسعه دهند. این مهارت‌ها، با کاهش تمرکز بر ناکامی‌ها و افزایش خودکارآمدی، به دانش‌آموزان امکان می‌دهند تا خشم خود را به‌صورت مؤثرتری مدیریت کنند. در مقابل، الگوهای همنوایی محور ممکن است با ایجاد محدودیت در بیان احساسات، به افزایش خشم و کاهش توانایی‌های

مقابله‌ای منجر شوند. این نتایج بر اهمیت تعادل بین گفت‌وگومحوری و همنوایی محوری در خانواده‌ها برای حمایت از سلامت روان دانش‌آموزان تأکید دارند.

از منظر کاربردی، یافته‌های این پژوهش پیامدهای مهمی برای طراحی مداخلات آموزشی و روان‌شناختی دارد. برنامه‌های آموزشی مبتنی بر بهبود الگوهای ارتباطی خانواده، مانند کارگاه‌های ارتباطی برای والدین و فرزندان، می‌توانند به تقویت گفت‌وگومحوری و کاهش تعارضات خانوادگی کمک کنند (**چن و همکاران، ۲۰۲۵**). به‌عنوان مثال، آموزش مهارت‌های گوش دادن فعال و بیان احساسات به والدین می‌تواند فضای حمایتی‌تری برای دانش‌آموزان ایجاد کند و خشم آن‌ها را کاهش دهد. علاوه بر این، مداخلات مبتنی بر ذهنیت ساخت راه‌حل، مانند کارگاه‌های حل مسئله، می‌توانند به دانش‌آموزان کمک کنند تا به‌جای تمرکز بر مشکلات، به یافتن راه‌حل‌های عملی بپردازند (**چردن و همکاران، ۲۰۱۰**). این مداخلات می‌توانند به‌ویژه برای دانش‌آموزانی که با خشم مزمن یا رفتارهای پرخطرانه مواجه‌اند، مفید باشند، زیرا پژوهش‌ها نشان داده‌اند که خشم کنترل‌نشده با مشکلات روان‌شناختی و کاهش عملکرد تحصیلی مرتبط است (**مونتاگ و همکاران، ۲۰۲۵**؛ **اسمورتی و همکاران، ۲۰۲۵**).

با وجود نقاط قوت این پژوهش، محدودیت‌هایی نیز وجود دارد که باید در تفسیر نتایج مدنظر قرار گیرند. نخست، طرح همبستگی و مقطعی پژوهش مانع از استنباط روابط علی بین متغیرها شد. مطالعات طولی می‌توانند درک بهتری از جهت‌گیری این روابط فراهم کنند. دوم، نمونه پژوهش به دانش‌آموزان مقطع متوسطه اول و دوم شهرستان اردبیل محدود بود، که تعمیم‌پذیری نتایج به سایر گروه‌های سنی، فرهنگی یا جغرافیایی را با احتیاط همراه می‌سازد. سوم، استفاده از ابزارهای خودگزارشی، مانند پرسشنامه‌های الگوهای ارتباطی خانواده (**ریچی و فیتزپاتریک، ۱۹۹۰**)، مقیاس خشم (**برنر و اسپیلبرگر، ۲۰۰۹**)، و پرسشنامه ساخت راه‌حل (**چردن و همکاران، ۲۰۱۰**)، ممکن است تحت تأثیر سوگیری‌های پاسخ‌دهی، مانند تمایل به ارائه پاسخ‌های مطلوب اجتماعی، قرار گرفته باشد (**پودساکوف و همکاران، ۲۰۱۲**). چهارم، این پژوهش تنها به بررسی ذهنیت ساخت راه‌حل به‌عنوان متغیر میانجی پرداخت و نقش سایر متغیرهای احتمالی، مانند تنظیم هیجانی، حمایت اجتماعی، یا ویژگی‌های شخصیتی، مورد توجه قرار نگرفت. در نهایت، عدم بررسی متغیرهای زمینه‌ای مانند وضعیت اقتصادی-اجتماعی یا تفاوت‌های جنسیتی ممکن است بر نتایج اثر گذاشته باشد.

برای تحقیقات آینده، پیشنهاد می‌شود که مطالعات طولی انجام شود تا تغییرات در الگوهای ارتباطی خانواده، ذهنیت ساخت راه‌حل، و خشم در طول زمان بررسی گردد. همچنین، انجام مطالعات تجربی برای ارزیابی

تعارض منافع

نویسندگان اظهار می‌دارند که هیچ‌گونه تعارض منافی در این پژوهش وجود ندارد.

تشکر و قدردانی

از تمامی دانش‌آموزان و مسئولین مدرسی که در اجرای این پژوهش همکاری کردند، قدردانی می‌شود.

منابع

برآبادی، ا.، حیدری نسب، ل. (۱۳۹۲). اعتبارسنجی مقدماتی پرسشنامه حالت - صفت و بیان خشم کودک و نوجوان در نمونه‌ای از دانش‌آموزان ۱۲ تا ۱۷ ساله ایرانی. *مجله دانشگاه علوم پزشکی سبزوار*، ۲۰ (۳)، ۲۸۱-۲۹۱.

https://jsums.medsab.ac.ir/article_339.html

بهرامی، م.، و خوشبخت، ف. (۱۳۹۴). نقش الگوهای ارتباطی خانواده در خودپنداره دانش‌آموزان مقطع راهنمایی شهر شیراز. *خانواده پژوهی*، ۱۱ (۴۲)، ۲۳۷-۲۵۶.

https://jfr.sbu.ac.ir/article_96383.html

جعفری، ع.، چاپچیان، ز.، پورمحسنی، ف. و سلمانی، ع. (۱۴۰۳). اثربخشی آموزش پذیرش و تعهد بر کنترل خشم و تاب‌آوری در والدین کودکان دارای ناتوانی یادگیری. *ناتوانی‌های یادگیری*، ۱۳ (۳)، ۱۷-۳۱.

[Doi:10.22098/jld.2024.13727.2121]

سیداسماعیلی قمی، ن. و سلمانی، ع. (۱۴۰۴). اثربخشی آموزش مهارت‌های ارتباطی بر سازگاری اجتماعی و کیفیت زندگی مادران دارای فرزند مبتلا به اختلال طیف اوتیسم. *روانشناسی افراد استثنایی*، ۱۵ (۵۷)، ۱۰۵-۱۳۹.

[Doi: 10.22054/jpe.2025.83606.2778]

کشاورزی، س.، فیروزبخت، س.، و فولادچنگ، م. (۱۳۹۰). بررسی نقش ادراک جهت‌گیری هدف والدین و الگوی ارتباطی خانواده در جهت‌گیری هدف دانش‌آموزان. *خانواده پژوهی*، ۷ (۲۸)، ۴۶۳-۴۷۷.

https://jfr.sbu.ac.ir/article_97086.html

کوروش‌نیا، م.، و لطیفیان، م. (۱۳۸۶). بررسی روایی و پایایی ابزار تجدیدنظر شده الگوهای ارتباطات خانواده. *خانواده پژوهی*، ۳ (۱۲)، ۸۵۵-۸۷۵.

https://jfr.sbu.ac.ir/article_96933.html

نریمانی، م.، جباری قوزلوجه، ع.، و شهریور، آ. (۱۴۰۴). اثربخشی آموزش مبتنی بر توسعه راهبرد خودتنظیمی بر بهبود خودکارآمدی، کنترل هیجان و انگیزه پیشرفت در دانش‌آموزان دارای اختلالات یادگیری. *ناتوانی‌های یادگیری*، ۱۴ (۴)، ۸۰-۹۴.

[Doi: 10.22098/jld.2025.17297.2251]

نریمانی، م.، و صادق‌زاده بلبل، ن. (۱۴۰۳). مقایسه سبک‌های تفکر و بهزیستی تحصیلی در دانش‌آموزان با و بدون ناتوانی یادگیری. *ناتوانی‌های یادگیری*، ۱۴ (۱)، ۶۶-۷۴.

Doi: [10.22098/jld.2024.14819.2159]

اثربخشی مداخلات مبتنی بر بهبود الگوهای ارتباطی خانواده و ذهنیت ساخت‌را حل در کاهش خشم می‌تواند به توسعه برنامه‌های کاربردی‌تر منجر شود. بررسی نقش متغیرهای تعدیل‌گر یا میانجی دیگر، مانند هوش هیجانی، سبک‌های مقابله‌ای، یا حمایت خانوادگی، می‌تواند درک جامع‌تری از این روابط فراهم کند (لاروزا و همکاران، ۲۰۲۵). انجام پژوهش‌های مشابه در نمونه‌های متنوع‌تر (از نظر فرهنگی، سنی، یا جغرافیایی) نیز می‌تواند به تعمیم‌پذیری یافته‌ها کمک کند. برای مثال، مقایسه این روابط در دانش‌آموزان مناطق روستایی و شهری یا در گروه‌های سنی متفاوت می‌تواند تفاوت‌های زمینه‌ای را روشن سازد. در نهایت، استفاده از روش‌های ترکیبی (کیفی و کمی) می‌تواند به درک عمیق‌تر تجربیات دانش‌آموزان در مدیریت خشم کمک کند.

این پژوهش نشان داد که الگوهای ارتباطی خانواده از طریق ذهنیت ساخت‌را حل به‌طور مستقیم و غیرمستقیم بر خشم دانش‌آموزان اثر مثبت و معناداری دارند. این یافته‌ها بر اهمیت تلفیق مهارت‌های ارتباطی خانوادگی و توانایی‌های حل مسئله در برنامه‌های آموزشی و مداخلات روان‌شناختی تأکید دارند. با پرورش الگوهای ارتباطی باز و ذهنیت راه‌حل‌محور در دانش‌آموزان، می‌توان آن‌ها را برای مواجهه مؤثرتر با چالش‌های عاطفی آماده کرد و به بهبود سلامت روان و کاهش خشم آن‌ها کمک نمود. این پژوهش نه تنها به غنای ادبیات روان‌شناسی خانواده و راه‌حل‌محور کمک می‌کند، بلکه زمینه را برای طراحی مداخلات هدفمند در محیط‌های آموزشی هموار می‌سازد. با توجه به اهمیت سلامت روان دانش‌آموزان در دنیای پیچیده امروز، این یافته‌ها می‌توانند به‌عنوان راهنمایی برای سیاست‌گذاران آموزشی و متخصصان سلامت روان مورد استفاده قرار گیرند.

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش

در این پژوهش، اصول اخلاقی شامل رازداری و محرمانه ماندن اطلاعات شرکت‌کنندگان رعایت شد. مشارکت در پژوهش اختیاری بود و به دانش‌آموزان اطمینان داده شد که داده‌ها تنها برای اهداف پژوهشی استفاده می‌شوند.

حامی مالی

این پژوهش هیچ‌گونه حمایت مالی از سازمان‌های عمومی، تجاری، یا غیردولتی دریافت نکرده است.

مشارکت نویسندگان

همه نویسندگان در تمامی بخش‌های این پژوهش شرکت داشتند.

References:

- Arslan, Ü., & Asıcı, E. (2022). The mediating role of solution-focused thinking in relation between mindfulness and psychological well-being in university students. *Current Psychology*, 41(11), 8052-8061. [Doi:10.1007/s12144-020-01251-9]
- Bahrami, M., & Khoshtakht, F. (2015). The role of family communication patterns in the self-concept of middle school students in Shiraz. *Family Studies*, 11 (42), 237-256. https://jfr.sbu.ac.ir/article_96383.html
- Barabadi, A., & Heidari-Nasab, L. (2013). Preliminary validation of the child and adolescent state-trait and anger expression questionnaire in a sample of 12-17 year old Iranian students. *Journal of Sabzevar University of Medical Sciences*, 20(3), 281. [Persian] https://jsums.medsab.ac.ir/article_339.html
- Brunner, T.M., & Spielberger, C.D. (2009). State-Trait Anger Expression Inventory -2 child and adolescent (STAXI-2 C/A) professional manual. Psychological Assessment Resources, inc (PAR). <https://www.nzcer.org.nz/pts/state-trait-anger-expression-inventory-2-staxi-2>
- Chen, L., Chen, S., Ruan, J., & Zhou, Y. (2025). Communication patterns and influencing factors between chronically ill adolescents and their parents: A scoping review. *Journal of Advanced Nursing*. [Doi: 10.1111/jan.16732]
- Farley, T. M., & McWey, L. M. (2025). Triggers and regulation: qualitative experiences of anger and aggression among youth. *The Family Journal*, 33(1), 73-81. [Doi: 10.1177/10664807241257492]
- Feng, Y. (2025). For myself or for others? The influence of family communication patterns on family health history communication and online health information seeking. *Journal of Health Communication*, 1-10. [Doi:10.1080/10810730.2025.2450617]
- Fitzpatrick, M. A., & Ritchie, L. D. (1994). Communication schemata within the family: Multiple perspectives on family interaction. *Human Communication Research*, 20(3), 275-301. [Doi:10.1111/j.1468-2958.1994.tb00324.x]
- Grover, R., Vriens, M., Savalei, V., & Bentler, P. M. (2006). Structural equation modeling. In *The handbook of marketing research: Uses, misuses, and future advances* (pp. 330-364). SAGE Publications, Inc. https://www.academia.edu/download/33057755/chapter_17.pdf
- Jafari, E., Chaichian, Z., Pourmohseni, F. & Salmani, A. (2024). The effectiveness of acceptance and commitment training on anger control, resilience and in parents of children with learning disabilities. *Journal of Learning Disabilities*, 13(3), 17-31. [Doi:10.22098/jld.2024.13727.2121]
- Jordan, S. S., et al. (2010). The development of the Solution Building Inventory. *Journal of Marital and Family Therapy*, 36(4), 499-510. [Doi: 10.1111/j.1752-0606.2010.00197.x]
- Karahan, F. Ş., & Hamarta, E. (2020). The relationship between solution-focused thinking, depression, anxiety, stress and psychological well-being among university students. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 10(59), 649-660. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1474457>
- Keating, D. M., Russell, J. C., Cornacchione, J., & Smith, S. W. (2013). Family communication patterns and difficult family conversations. *Journal of Applied Communication Research*, 41(2), 160-180. [Doi: 10.1080/00909882.2013.781659]
- Keshavarzi, S., Firoozbakht, S., Foadcheng, M. (2011). Investigating the role of parents' goal orientation perception and family communication pattern in students' goal orientation. *Family Studies*, 7 (28), 463-477. [Persian] https://jfr.sbu.ac.ir/article_97086.html
- Kline, R. B. (2023). *Principles and practice of structural equation modeling*. Guilford Publications. <https://journals.library.ualberta.ca/csp/index.php/csp/article/download/29418/21439>
- Koerner, A. F., & Fitzpatrick, M. A. (2002). Understanding family communication patterns and family functioning: The roles of conversation orientation and conformity orientation. *Communication Yearbook*, 28, 36-68. [Doi: 10.1080/23808985.2002.11679010]
- Koroshnia, M., & Latifian, M. (2007). Validity and reliability study of the revised instrument of family communication patterns. *Family Studies*, 3 (12), 855-875. [Persian] http://journals.sbu.ac.ir/article_95009_369f72740e4352e6823f4066832c6d9a.pdf
- LaRosa, K., Ogg, J. A., Dedrick, R., Suldo, S., Rogers, M., Laffoon, R., & Weaver, C. (2025). Parent involvement in education as predictors of social-emotional strengths in kindergartners. *School Psychology Review*, 54(1), 84-97. [Doi: 10.1080/2372966X.2023.2194845]
- Mehneh, A. M., Yaghubi, M., Atadokht, A., Jafari, M. S., & Jordan, S. (2024). The translation and validation of solution building inventory in Iran. *Journal of Solution Focused Practices*, 8(2). [Doi: 10.59874/001c.126852]
- Montag, A., Kersting, A., & Suslow, T. (2025). Trait anger is related to the ability to recognize facial emotions—but only in men. *Frontiers in Psychology*, 16, 1528181. [Doi:10.3389/fpsyg.2025.1528181]
- Narimani, M., & Sadeghzadeh Balil, N. (2024). Comparison of thinking styles and academic well-being in students with and without learning disabilities. *Journal of Learning Disabilities*, 14(1), 66-74. [Persian] [Doi:10.22098/jld.2024.14819.2159]
- Narimani, M., Jabbari Gouzloujeh, A., & Shahriyar, A. (2025). Effectiveness of self-regulation strategy development training on improving self-efficacy, emotion control, and achievement motivation in students with learning disabilities. *Journal of Learning Disabilities*, 14(4), 80-94. [Persian] [Doi: 10.22098/jld.2025.17297.2251]
- Podsakoff, P. M., et al. (2012). Sources of method bias in social science research and recommendations on how to control it. *Annual Review of Psychology*, 63(1), 539-569. [Doi: 10.1146/annurev-psych-120710-100452]
- Powell, D. N., & Hamilton, M. J. (2025). How Perceptions of Family Communication are Associated with Parental Responses to Their Young Adolescents. *Journal of Child and Family Studies*, 1-12. [Doi: 10.1007/s10826-024-02996-8]

- Price, C. J. (2023). Family communication patterns, emotion regulation, and coping behaviors in young adults. [Doi: 10.26076/76ff-efc3]
- Ritchie, L. D., & Fitzpatrick, M. A. (1990). Family communication patterns: Measuring intrapersonal perceptions of interpersonal relationships. *Communication Research*, 17(4), 523-544. [Doi:10.1177/009365090017004007]
- Salma, J., Febriana, A., & Ikasari, F. S. (2025). The role of communication and family parenting patterns in preventing bullying behavior. *Hafidz Journal of Nursing Studies*, 1(1), 36-43. <https://ejournal.jrm-indo.com/index.php/hjns/article/view/27>
- Salmani, A., Basharpour, S., Vaziri, Z., & Salehinejad, M. A. (2025). Repeated prefrontal tDCS improves cognitive emotion regulation and readiness for treatment in substance use disorder: A randomized sham-controlled study. *Addictive behaviors reports*, 21, 100614. [Doi:10.1016/j.abrep.2025.100614]
- Seyedesmaili Ghomi, N. & Salmani, A. (2025). Effectiveness of Communication Skills Training on the Social Adjustment and Quality of life for Mothers of Children with Autism Spectrum Disorder. *Psychology of Exceptional Individuals*, 15(57), 105-139. [In Persian] [Doi: 10.22054/jpe.2025.83606.2778]
- Smorti, M., Alsancak-Akbulut, C., Pozza, F., & Berrocal Montiel, C. (2025). Exploring the links between parental bonding and life satisfaction: Anxiety and anger as underlying mechanisms. *The Journal of Psychology*, 1-20. [Doi: 10.1080/00223980.2025.2473735]
- Suryananda, I. A. I. P., Noviekayati, I. G. A. A., & Santi, D. E. (2025). The relationship between problem-focused Coping and family communication with domestic violence against women. *Journal of Scientific Research, Education, and Technology (JSRET)*, 4(1), 167-178. <https://jsret.knpub.com/index.php/jrest/article/download/673/478>